

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

«Планування і контроль на підприємстві»

робоча програма для студентів

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

05 Соціальні та поведінкові науки
051 «Економіка»
перший (бакалаврський)
Економіка підприємства

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

обов'язкова
українська

Завідувач кафедри *економіки підприємства*
та організації бізнесу

Анастасія ПАНЧУК

Харків
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри економіки підприємства та організації бізнесу
Протокол № 1 від 27.08.2021 р.

Розробники:

Галина СЕЛЕЗНЬОВА, к.е.н., доц. кафедри економіки підприємства та організації бізнесу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Сучасний етап розвитку виробництва характеризується необхідністю вирішення нових завдань, обумовлених зміною умов функціонування вітчизняних підприємств, які потребують подальшого удосконалення механізму управління та планування їх діяльності. Планування як функція управління підприємством є основою прийняття управлінських рішень і становить розроблення цілей та завдань управління підприємством, а також визначення заходів реалізації планів щодо досягнення поставлених цілей. Все це обумовлює необхідність вивчення теорії та практики планування і контролю діяльності підприємств в сучасних умовах господарювання.

Навчальна дисципліна "Планування і контроль на підприємстві" є обов'язковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого освітнього рівня (бакалаврського) спеціальності 051 "Економіка", освітньої програми "Економіка підприємства" для всіх форм навчання.

Мета навчальної дисципліни – формування системи знань і практичних навичок із методології розробл

ення перспективних і поточних планів діяльності підприємства та контролю їх виконання.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	4
Семестр	7
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	Екзамен

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Макроекономіка	Потенціал і розвиток підприємства
Мікроекономіка	Економічне управління підприємством
Економіка підприємства	
Менеджмент	Управління витратами
Маркетинг	Управління конкурентоспроможністю підприємства

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Навчальна дисципліна "Планування і контроль на підприємстві" забезпечує набуття здобувачами освіти інтегральної компетентності – набуття здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Компетентності	Результати навчання
ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	РН3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.
	РН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.
	РН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.
	РН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

Компетентності	Результати навчання
ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	РН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.
	РН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.
	РН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.
	РН14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.
	РН15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
	РН17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.
	РН19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.
	РН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.	РН1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.
	РН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.
	РН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
	РН14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.
	РН23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.
	РН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.
	СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.
РН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.	
РН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.	
РН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.	
РН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.	
РН18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.	
СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.	
	РН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

Компетентності	Результати навчання
	<p>RH11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.</p> <p>RH13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.</p> <p>RH16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.</p>
<p>СК16. Здатність розробляти та реалізовувати стратегії ведення бізнесу, на основі врахування зовнішніх та внутрішніх чинників та оцінювання їх впливу.</p>	<p>RH3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.</p> <p>RH4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.</p> <p>RH10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.</p> <p>RH17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.</p> <p>RH21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.</p> <p>RH23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.</p> <p>RH26. Оцінювати вплив чинників бізнес-середовища та здійснювати стратегічне планування діяльності підприємств.</p> <p>RH27. Впроваджувати в виробничу систему та систему управління підприємством розроблені заходи та проектні рішення з покращення результативності діяльності підприємства в умовах невизначеності та ризику.</p>
<p>СК17. Здатність розробляти та обґрунтовувати заходи та проектні рішення з покращення результативності діяльності підприємства в умовах невизначеності та ризику.</p>	<p>RH5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).</p> <p>RH6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.</p> <p>RH10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.</p> <p>RH17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків</p> <p>RH18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.</p> <p>RH21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.</p> <p>RH23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.</p> <p>RH27. Впроваджувати в виробничу систему та систему управління підприємством розроблені заходи та проектні рішення з покращення результативності діяльності підприємства в умовах невизначеності та ризику.</p>

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Планування виробничої програми підприємства та розроблення планів її ресурсного забезпечення з урахуванням методології

Тема 1. Сутність планування і особливості його здійснення на підприємстві

1.1. Сутність і завдання планування, його місце в управлінні підприємством. Чинники, що обумовлюють важливість планування у сучасних умовах господарювання. Місце планування та контролю в управлінні підприємством. Філософія планування. Змістова характеристика планування. Сутність контролю, його етапи та види. Основні завдання планування та контролю. Планування як процес підготовки та прийняття управлінських рішень. План як результат процесу планування. Змістова структура плану.

1.2. Методологічні основи планування. Основні принципи планування. Підходи до планування. Загальні та спеціальні методи планування. Система показників планування. Методи обчислення показників (екстраполяційний, пофакторний, нормативний). Моделювання багатоваріантних планових розрахунків.

1.3. Технологія процесу планування. Основні етапи процесу розроблення планів. Вихідні дані для планування загальних показників діяльності підприємства. Основні частини плану підприємства. Інформаційна база планування. Нормативна база планування та методи розроблення норм і нормативів.

Тема 2. Система планів підприємства

2.1. Види планування. Різновиди планів на підприємстві, їх класифікаційні ознаки. Основні види часової орієнтації планування згідно з класифікацією Р. Акоффа та їх особливості (реактивне, інактивне, преактивне та інтерактивне планування).

2.2. Системи планів, їх сутнісна та змістова характеристика. Сутність системи планування та системи планів. Система планів і звітів, її характеристика. Вимоги до системи планування і контролю: цілеспрямованість, цілісність і повнота, структуризація планів за змістом тощо. Характерні ознаки систем планування. Основна система планування на підприємстві: стратегічне планування, поточне планування, оперативно-календарне планування. Система планів господарської діяльності.

2.3. Організація планування на підприємстві. Передумови, необхідні для організації ефективної системи планування і контролю на підприємстві (кадрові, організаційні, інформаційні). Основні функції планового підрозділу. Централізована та децентралізована система планування. Схеми планування, їх переваги та недоліки. Чинники, що впливають на вибір схеми планування.

Тема 3. Маркетингові дослідження, планування збуту і контролю продукції

3.1. Маркетингові дослідження як основа планування збуту продукції. Значення плану збуту для підприємства та його мета. Дані, які необхідно враховувати у процесі планування збуту продукції: результати аналізу обсягу продажів у попередньому періоді, результати маркетингових досліджень, етап життєвого циклу товару, чинники, що впливають на збут продукції. Необхідність проведення маркетингових досліджень у процесі обґрунтування плану збуту продукції. Основні напрями маркетингових досліджень: аналіз ринкового середовища, сегментація ринку, вибір цільового ринку. Особливості збуту продукції промислового значення та товарів широкого вжитку. Чинники, що впливають на збут продукції.

3.2. Чинники, що впливають на попит. Зв'язок обсягу реалізації продукції із загальним попитом на неї. Основні параметри впливу на збут (ціна, якість, сервісне обслуговування, канали розповсюдження тощо). Додаткові параметри впливу (реклама, діяльність продавців та торгових агентів). Планування реклами та комунікаційної політики у здійсненні планів збуту. Методи розрахунку рекламного бюджету.

3.3. Планування збуту і контролю продукції. Завдання планування збуту продукції. Чинники, що впливають на зміст плану збуту. Основні розділи плану збуту: продукція, її види і обсяг збуту за періодами, ціноутворення, нові види продукції, канали розподілу продукції, умови збуту та інші. Методи визначення обсягів продажу продукції. Контроль відповідності характеристик продукції встановленим стандартам. Реалізована та нереалізована продукція.

Тема 4. Виробництво продукції

4.1. Виробнича програма підприємства та її зміст. Виробнича програма підприємства, її значення та основне завдання. Основні тактики планування обсягів виробництва. Вихідні дані для розроблення виробничої програми. Основні номенклатурні групи виробничої програми. Етапи планування виробничої програми та вимоги, що ставляться до неї. Поняття оптимальної виробничої програми. Цілі оптимізації виробничої програми.

4.2. Основні показники плану виробництва. Виробнича програма у натуральному вираженні. Методи визначення запасів готової продукції в натуральному вираженні. Основні показники плану виробництва: валовий випуск, валовий оборот, валова продукція, товарна продукція. Незавершене виробництво, його складові. Методи розрахунку обсягів незавершеного виробництва в натуральному та вартісному вираженні.

Тема 5. Оперативно-календарне планування і контроль

5.1. Зміст і завдання оперативно-календарного планування і контролю. Сутність та основні завдання оперативно-календарного планування. Етапи планування виконання виробничої програми, вихідні дані для нього. Міжцехове і внутрішньоцехове оперативно-календарне планування. Календарне планування, диспетчерське регулювання та контроль.

5.2. Системи оперативного планування. Сутність та основні характеристики системи оперативного планування. Поняття "планово-облікова одиниця" та "планово-обліковий період". Подетальна, покомплектна і позамовна системи оперативного планування. Різновиди подетальної системи планування: складська система, система планування за тактом випуску виробів, планування за нормами технологічних запасів, планування за строками подачі (за випередженнями). Підсистеми покомплектного планування. Особливості оперативно-календарного планування на підприємствах різних типів виробництва.

5.3. Оперативний облік і диспетчерське регулювання. Сутність оперативного обліку і диспетчерського регулювання. Основні умови для здійснення ефективного диспетчерського регулювання. Зміст і методи оперативного обліку і диспетчерського регулювання залежно від типу виробництва.

Тема 6. Матеріально-технічне забезпечення виробництва

6.1. Завдання та планування матеріально-технічного забезпечення виробництва. Сутність і зміст матеріально-технічного забезпечення виробництва, його основні завдання. Вихідні дані для планування матеріально-технічного забезпечення виробництва. Послідовність планування матеріально-технічного забезпечення виробництва.

6.2. Планування потреби у матеріальних ресурсах. Зміст плану матеріально-технічного забезпечення. Необхідність обґрунтування потреби у матеріально-технічних ресурсах, методи розрахунку: прямого розрахунку, динамічних коефіцієнтів, на основі нормативних термінів зносу, на основі формул хімічних реакцій та рецептурного складу. Розрахунок потреби в матеріалах для поповнення незавершеного виробництва. Джерела покриття планової потреби у ресурсах. Матеріальні баланси.

6.3. Планування закупок. Завдання постачання. Зміст планування постачання. Поняття "оптимальна партія поставки", її розрахунок. Використання табличного методу розрахунку оптимальної партії поставки. Основні методи закупівлі та форми поставок продукції. Критерії вибору форми та методу поставки ресурсів.

6.4. Запаси та їх регулювання. Сутність запасів. Виробничі запаси та чинники, що впливають на їх розмір. Види запасів (транспортний, підготовчий, технологічний, поточний, страховий). Норма виробничого запасу та її розрахунок. Сутність та основні аспекти управління запасами. Головні риси ефективного управління запасами. Методи регулювання запасів: метод ABC, метод XYZ. Основні системи регулювання запасів. Точка замовлення та три рівні контролю над запасами. Необхідність страхового запасу. Процедура контролю матеріалів.

Тема 7. Забезпечення операційної діяльності виробничою потужністю підприємства

7.1. Види виробничої потужності та чинники її формування. Поняття "виробнича потужність". Необхідність обґрунтування виробничої програми виробничою потужністю. Види виробничої потужності: теоретична, практична, нормальна. Чинники, які необхідно враховувати під час визначення виробничої потужності. Поняття "вузьких місць" та "провідних підрозділів".

7.2. Показники виробничої потужності. Фонди часу роботи обладнання: календарний, режимний (номінальний), ефективний. Показник середньорічної потужності. Методики розрахунку виробничої потужності: у загальному вигляді, з урахуванням типу виробництва. Коefіцієнт завантаження устаткування. Показники використання основних виробничих засобів.

7.3. Резерви зростання виробничої потужності. Екстенсивні та інтенсивні резерви росту виробничої потужності. Резерви поліпшення використання виробничої потужності. Заходи, які необхідно здійснювати для покращення використання виробничої потужності.

Змістовий модуль 2. Розроблення планів розвитку підприємства та оцінювання їх економічної ефективності

Тема 8. Персонал і оплата праці

8.1. Планування персоналу. Зміст і основні завдання плану з праці. Основні розділи плану з праці та заробітної плати. Поняття "персонал підприємства" та його складові. Категорії персоналу підприємства, які обумовлюють його структуру. Умови ефективного планування кількості та структури кадрів. Чинники впливу на формування персоналу. Методи розрахунку планової кількості персоналу (укрупнений та деталізований для основних й допоміжних робітників). Фонд робочого часу персоналу (календарний, номінальний, ефективний).

8.2. Планування продуктивності праці. Необхідність і технологія планування продуктивності праці. Методи розрахунку продуктивності праці. Трудомісткість виробництва та її види. Послідовність планування технологічної трудомісткості виробничої програми. Чинники зростання продуктивності праці. Порядок розрахунку приросту планової продуктивності праці для промислового підприємства.

8.3. Планування фонду оплати праці. Зміст і вихідні дані для планування фонду оплати праці. Методи планування фонду оплати праці (прямого розрахунку, нормативний метод та індексний метод). Розрахунок планових доплат за роботу в нічний, вечірній час, за бригадирство, тяжкі умови праці тощо. Планування середньої заробітної плати та співвідношення зростання продуктивності праці та заробітної плати.

Тема 9. Виробнича інфраструктура

9.1. Роль допоміжного господарства в організації виробничого процесу. Сутність та значення виробничої інфраструктури підприємства. Складові виробничої інфраструктури. Чинники, що впливають на підвищення ролі виробничої інфраструктури у діяльності підприємства. Особливості виробничої інфраструктури та недоліки у її розвитку. Функції виробничої інфраструктури.

9.2. Планування забезпечення підприємства технологічним оснащенням. Поняття "інструментальне господарство". Завдання управління інструментальним господарством.

Планування забезпечення інструмен-том. Методи розрахунку потреби в інструменті (статистичний, за нор-мами оснащення, за нормами витрати). Системи планування поповнення запасів інструменту.

9.3. Планування ремонтних робіт. Ремонт і його значення в забезпеченні виробництва. Основні зав-дання планування ремонтних робіт. Системи ремонту (планово-поперед-жувальний ремонт, ремонт за результатами технічної діагностики). План-графік ремонтних робіт. Ремонтний цикл та його структура. Основні показники ремонтного господарства.

9.4. Розроблення планових енергетичних балансів. Значення енергії та палива для процесу виробництва. Складання планових енергетичних балансів. Робоча та синтезована форми енерго-балансів. Вихідні дані для планування виробничої програми енергетич-них цехів. Планування діяльності енергоцехів. Методи розрахунку кіль-кості електроенергії на виробничі потреби.

9.5. Планування основних показників транспортного обслуговування. Транспортне господарство на підприємстві. Основні показники планування діяльності транспортного господарства. Розрахунок потреби у транспортних перевезеннях. Планування роботи транспортних цехів. Показники використання транспортних засобів.

Тема 10. Витрати виробництва

10.1. Класифікація внутрішньовиробничих витрат. Завдання, які вирішуються в про-цесі планування витрат. Класифікація внутрішньовиробничих витрат. Складові витрат підп-риємства. Співвідношення витрат на виробництво та витрат періоду. Склад витрат, що фор-мують собівартість продукції (виробнича собівартість та собівартість реалізованої продук-ції).

10.2. Планування собівартості продукції. Сутність та значення калькулювання проду-кції. Статті калькуляції. Розрахунок планової калькуляції. Методи включення прямих та не-прямих витрат до собівартості продукції. Склад загальновиробничих витрат та їх розподіл. Методи калькулювання (позамовний, попроцесний). Метод загального розподілу витрат. Ме-тод "директ-кост". Система таргет-костингу.

10.3. Складання кошторису витрат на виробництво. Значення групування витрат за однорідними економічними елементами. Мета складання кошторису. Склад статей коштори-су. Послідовність планування витрат на виробництво.

10.4. Особливості оцінювання та обліку витрат результатів технологічного процесу. Структура результатів технологічного процесу. Особливості комплексного виробництва. Ме-тоди розподілу витрат між окремими продуктами в комплексних виробництвах (методи ви-ключення витрат, розподілу витрат та комбінований метод). Особливості оцінювання зворот-них відходів. Бракована продукція та втрати від браку. Оплата бракованої продукції.

Тема 11. Фінансове планування і контроль на підприємстві

11.1. Зміст та завдання фінансового плану. Зміст та основні завдання фінансового планування. Принципи фінансового планування. Оборотні кошти підприємства та їх класи-фікація. Методи визначення потреби в оборотному капіталі. Планування потреб в основному капіталі та джерел доходу. Зміст фінансового плану. Порядок розроблення фінансового пла-ну. Контроль у фінансовому плануванні. Баланс доходів та витрат підприємства. План гро-шових надходжень та грошових витрат. Платіжний календар та касовий план. Баланс активів і пасивів підприємства.

11.2. Планування прибутку на підприємстві. Сутність показника прибутку. Напрями формування прибутку. Валовий, операційний та маржинальний прибуток. Методика розра-хунку чистого прибутку підприємства. Методи планування прибутку від продажу товарної продукції. Умови прибутковості підприємств. Сутність аналізу "витрати – виробництво – прибуток". Фінансові показники (рентабельність, платоспроможність, ліквідність).

Тема 12. Планування і контроль оновлення продукції

12.1. Роль і завдання планів оновлення продукції. Необхідність зміни номенклатури та асортименту продукції підприємства. Продуктові інновації. Етапи процесу виробництва нових виробів. Стадії підготовки виробництва принципово нового виробу. Етапи планування підготовки виробництва нової продукції. Вихідні дані для планування підготовки виробництва нової продукції. Планові нормативи технічної підготовки виробництва: об'ємні та трудові. Методи визначення трудомісткості проектних робіт. Концепція життєвого циклу товару. Зв'язок процесу оновлення продукції з концепцією життєвого циклу товару. Завдання процесу розроблення та контролю за впровадженням нової продукції на підприємстві. Використання різних моделей для розроблення базових стратегій на різних етапах життєвого циклу. Процес планування освоєння нової продукції або послуг.

12.2. Планування витрат на підготовку виробництва нової продукції. Розрахунок капітальних витрат: загальна (абсолютна) і порівняльна ефективність вкладень. Методичні підходи до оцінювання доцільності інвестицій. Технологічна собівартість, її елементи. Склад капітальних вкладень, що враховуються під час визначення річного економічного ефекту і вибору варіанта технологічного процесу. Параметричні методи розрахунку собівартості продукції. Методи укрупненого оцінювання витрат залежно від типу виробництва. Шляхи зниження собівартості у процесі освоєння виробництва нової продукції.

Тема 13. Організаційно-технічний розвиток

13.1. Завдання, принципи та зміст плану організаційно-технічного розвитку підприємства (ОТРП). Науково-технічний та організаційний прогрес. Техніко-економічний рівень виробництва та його складові. Основні принципи та завдання плану організаційно-технічного розвитку підприємства. Показники, що використовуються для характеристики технічного рівня підприємства. Форми технічного розвитку як об'єкта управління. Основні розділи плану ОТРП. Вихідні дані для розроблення плану організаційно-технічного розвитку.

13.2. Порядок розроблення плану організаційно-технічного розвитку підприємства. Етапи розроблення плану організаційно-технічного розвитку підприємства. Розрахунок економічного ефекту від упровадження заходів щодо організаційно-технічного розвитку підприємства на основі зниження собівартості, підвищення продуктивності праці, зміни рівня рентабельності виробництва, фондівіддачі тощо. Джерела економічного ефекту в результаті організаційно-технічних заходів.

Тема 14. Бізнес-планування

14.1. Сутність та призначення бізнес-планування. Особливості ділового планування в сучасних умовах. Цілі та функціональна спрямованість бізнес-планування. Відмінності бізнес-планування від інших видів планування. Сутність бізнес-плану. Базова інформація для складання бізнес-плану. Цілі розроблення бізнес-плану та його ролі.

14.2. Зміст бізнес-плану та основні етапи його складання. Основні розділи бізнес-плану та їх зміст. Послідовність розроблення бізнес-плану. Основні етапи бізнес-планування. Значення презентації бізнес-плану, її форми. Вимоги щодо оформлення бізнес-плану. Реалізація бізнес-плану підприємства.

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план» навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни використовуються такі методи навчання: проблемні лекції (тема 1, 9, 12), оглядові лекції (тема 2, 5), моделювання професійних ситуацій (тема 1, 2, 4, 6, 8, 10, 11), робота в малих групах (тема 1, 2, 9), аналітичні та синтетичні методи (тема 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11), мозкові атаки (тема 12, 14), презентації результатів (тема 14).

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання. Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

Порядок поточного оцінювання знань з дисципліни для студентів денної форми навчання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять, і має на меті перевірку рівня сформованості професійних компетентностей та їх складових.

Поточний контроль успішності навчальної діяльності студента здійснюється за складовими:

оцінка результативності у формуванні практичних умінь, що є складовими професійної компетентності (в процесі проведення практичних занять);

контроль сформованості теоретичних знань (у вигляді проведення контрольних робіт за матеріалом тем навчальної дисципліни);

контроль самостійної роботи (передбачає оцінювання результатів самостійної роботи та виконання домашніх завдань);

контроль активності у процесі засвоєння теоретичного матеріалу (оцінювання активності студента під час лекційної роботи). Не отримані бали за основними видами робіт студенту може бути компенсовано балами за написання та опублікування наукової статті – до 5 балів (*).

Максимально можлива кількість балів за видами та формами робіт:

активна участь у виконанні практичних завдань – 13 балів;

перевірка самостійної роботи – 12 балів;

презентації – 2 бали;

експрес-опитування – 6 балів;

поточна контрольна робота – 7 балів;

колоквіум – 20 балів;

іспит – 40 балів.

Проміжний контроль.

Проміжний контроль рівня сформованості компетентностей за дисципліною здійснюється у формі колоквіуму, що передбачає проведення тестування та вирішення трьох завдань: стереотипного, діагностичного та евристичного. Проміжний контроль здійснюється двічі за семестр. Сума балів, яку студент може набрати за умови успішного проходження першого та другого колоквіумів – 20 балів.

Завдання для колоквіуму містять: тестові завдання, 1 стереотипне завдання, 1 діагностичних завдання, 1 евристичне завдання. Максимальна кількість балів – 10.

Тестове завдання – максимальна кількість балів – 4 балів.

Стереотипне завдання – максимальна кількість балів – 1 бали.

Діагностичне завдання – максимальна кількість балів – 2 бали.

Евристичне завдання – максимальна кількість балів – 3 бали.

Тестове завдання містить 10 запитань одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій та теоретичних положень навчальної дисципліни. Тести для проміжного контролю обираються із загального переліку тестів до тем, що вивчаються в межах модулів навчальної дисципліни.

Завдання стереотипного та діагностичного рівнів становлять ситуативні задачі за тематикою змістового модулю, що містять розрахункові елементи.

Критеріями оцінки правильності вирішення стереотипного завдання є відповідність дій еталонному алгоритму вирішення та правильність розрахунку.

Критеріями оцінки правильності вирішення діагностичного завдання є правильність вибору методу рішення, що відповідає умовам ситуації, та правильність розрахунку.

Вирішення евристичного завдання передбачає виявлення рівня сформованості у студента здатності до практичного застосування набутих умінь та вибору оптимального шляху розв'язання комплексної проблеми, що містить елементи невизначеності, в межах тематики навчальної дисципліни.

Критеріями, за якими оцінюється успішність вирішення студентом евристичного завдання є: правильність у відборі релевантної інформації; логіка побудови алгоритму дій; правильність використання обраного інструментарію (та, додатковий критерій евристичного завдання другого колоквиуму - оптимальність обраного варіанту дій).

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожний екзаменаційний білет складається із 15 тестових завдань та 3 практичних ситуацій (одного стереотипного, одного діагностичного та одного евристичного завдання).

Тестове завдання – максимальна кількість балів – 15 балів.

Стереотипне завдання – максимальна кількість балів – 5 балів.

Діагностичне завдання – максимальна кількість балів – 6 балів.

Евристичне завдання – максимальна кількість балів – 12 балів.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал	
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція «Сутність планування і особливості його здійснення на підприємстві».	Захист результатів виконання завдань	1
	Практичне заняття	Практичне завдання: Планування та обґрунтування ціни підприємства (методи екстраполяції та інтерполяції)		
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.	Захист результатів виконання завдань під час практичних занять	–	
Тема 2.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція «Система планів на підприємстві».	Захист результатів виконання завдань	1
	Практичне заняття	Практичне завдання: Прогнозування обсягів реалізації підприємства (методи тренду)		
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.	Захист результатів виконання завдань під час практичних занять	–	
	Самостійне вивчення окремих питань теми «Система планів підприємства» (підготовка конспекту лекцій)			
Тема 3.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція «Маркетингові дослідження, планування збуту і контролю продукції»	Захист результатів виконання завдань	1
	Практичне заняття	Практичне завдання: Маркетингові дослідження та збут продукції		
		Практичне завдання: Формування плану реалізації продукції підприємства (комплексне завдання)		
<i>Самостійна робота</i>				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття Виконання самостійного практичного завдання щодо прогнозування збуту продукції підприємства засобами MS Excel	Перевірка СРС	3	

Тема 4.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція «Виробництво продукції»	Захист результатів виконання завдань	1
	Практичне заняття	Практичне завдання: Вирішення практичних завдань на визначення виробничої програми підприємства		
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вирішення самостійних практичних завдань щодо визначення виробничої програми підприємства	Перевірка СРС	3	
Тема 5.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція «Оперативно-календарне планування»	Захист результатів виконання завдань	1
	Практичне заняття	Практичне завдання: Вирішення практичних завдань з розробки оперативно-календарних планів підприємства		
		Практичне завдання: Визначення графіків постачання сировини на підприємства (комплексне завдання)		
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою та підготовка до експрес-опитування Самостійне вивчення окремих питань теми «Оперативно-календарне планування» (підготовка конспекту лекцій)	Експрес-опитування під час практичних занять	3	
Тема 6.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція «Матеріально-технічне забезпечення виробництва».	Захист результатів виконання завдань	1
	Практичне заняття	Практичне завдання: Вирішення практичних завдань щодо формування плану матеріально-технічного забезпечення підприємства. Планування матеріально-технічного забезпечення (комплексне завдання).		
		Практичне завдання: Виконання тематичної контрольної роботи за темою: "Розрахунок виробничої програми та її ресурсного забезпечення"		
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до поточної контрольної роботи	Перевірка поточної контрольної роботи	–	

Тема 7.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Забезпечення операційної діяльності виробничою потужністю підприємства».	Колоквіум	10
	Практичне заняття	Практичне завдання: Вирішення практичних завдань щодо розрахунку виробничої потужності підприємства		
		Колоквіум за змістовий модуль 1		
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.	Захист результатів виконання завдань під час практичних занять	–	
	Підготовка до колоквіуму: вивчення лекційного матеріалу та виконання практичних завдань	Перевірка колоквіуму	–	
Тема 8.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Персонал і оплата праці».	Захист результатів виконання завдань	1
	Практичне заняття	Практичне завдання: Вирішення практичних завдань щодо розрахунку трудових показників підприємства. Планування чисельності персоналу та фонду оплати праці (комплексне завдання)		
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вирішення самостійних практичних завдань щодо розрахунку планового фонду оплати праці на малому підприємстві	Перевірка СРС	3	
Тема 9.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Виробнича інфраструктура»	Активна участь у дискусії	1
	Практичне заняття	Семінарське заняття на тему: "Особливості функціонування та планування підрозділів виробничої інфраструктури"		
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Активна участь у дискусії	–	
Тема 10.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Витрати виробництва».	Захист результатів виконання завдань	1
	Практичне заняття	Практичне завдання: Вирішення практичних завдань щодо визначення витрат підприємства		
		Практичне завдання: Калькулювання виробничої собівартості продукції підприємства (комплексне завдання)	Захист результатів виконання завдань	1

Тема 10.	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою та підготовка до експрес-опитування	Експрес-опитування під час практичних занять	3
		Вирішення самостійних практичних завдань щодо калькулювання витрат підприємства	Перевірка СРС	3
Тема 11.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Фінансове планування і контроль на підприємстві».	Захист результатів виконання завдань	1
	Практичне заняття	Практичне завдання: Планування результатів операційної діяльності підприємства та його фінансових показників (комплексне завдання)		
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вирішення самостійних практичних завдань щодо розрахунку планового фонду оплати праці на малому підприємстві	Захист результатів виконання завдань під час практичних занять	–	
Тема 12.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Планування і контроль оновлення продукції».	Захист результатів виконання завдань	1
	Практичне заняття	Практичне завдання: Планування впровадження нової продукції		
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Захист результатів виконання завдань під час практичних занять	–	
Тема 13.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Організаційно-технічний розвиток».	Захист результатів виконання завдань	1
	Практичне заняття	Практичне завдання: Планування показників організаційно-технічного розвитку підприємства.		
		Поточна контрольна робота	Поточна контрольна робота	4
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття та поточної контрольної роботи.	Перевірка поточної контрольної роботи	–	
Тема 14.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Бізнес-планування».	Презентація	2
	Практичне заняття	Формування резюме бізнес-плану розвитку підприємства та його презентація		
	Колоквіум за змістовий модуль 2	Колоквіум	10	

Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Підготовка до колоквиуму: вивчення лекційного матеріалу та виконання практичних завдань	Перевірка колоквиуму	-

Рекомендована література

Основна

1. Афанасьєв М. В., Селезньова Г.О. Планування і контроль на підприємстві : навч. посіб. Х. : ВД "ІНЖЕК", 2013. 448 с.
2. Іванова В. В. Планування і контроль на підприємстві : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2015. 443 с.
3. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб за ред. М. О. Данилюка. Львів: "Магнолія-2006", 2017. 328 с.

Додаткова

4. Ачкасов А. Є., Охріменко В. М., Мількін І. В. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. Х.: ХНУМГ, 2014. 277 с.
5. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навч. посіб. / З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білик. Чернівці: Технодрук, 2019. 264 с.
6. Виробничий менеджмент : підручник / М. П. Бутко, С. М. Задорожна, Н. В. Іванова / за заг. ред. М. П. Бутка. К. : Центр навчальної літератури, 2015. 424 с.
7. Должанський І. З., Загорна Т. О. Бізнес-план: технологія розробки : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 384 с.
8. Михалюк Н. І. Планування діяльності підприємств : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2015. 620 с.
9. Організація та планування діяльності сільськогосподарських підприємств: практикум : / [І. І. Червен, І. О. Банєва, Т. Я. Іваненко та ін.]; за ред. професора І. І. Червена. Миколаїв : МНАУ, 2018. 205 с.
10. Сенишин О. С., Кривешко О. В. Маркетинг : навч. посібник. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. 347 с.
11. Економіка і організація виробництва: навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра за технічними та інженерними спеціальностями / Петренко К. В., Скоробогатова Н. Є. – К. : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 177 с.

Інформаційні ресурси

12. Сайт ПНС ім. С. Кузнеця. Методичне забезпечення з навч. дисципліни «Планування і контроль на підприємстві» [Електронний ресурс] / Г. О. Селезньова. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=270>
13. Господарський кодекс України // Верховна Рада України: від 16.01.2003, № 436-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
14. Цивільний кодекс України // Верховна Рада України: від 31.03.2019. № 435-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
15. ЛігаНовости. Режим доступу : www.liga.net
16. Наказ Державного агентства України з інвестицій та розвитку від 31 серпня 2010 року №73 «Про затвердження рекомендацій з розробки бізнес-плану інвестиційного проекту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0073537-10#Text>

17. Наказ Міністерства освіти і науки України від 13 грудня 2013 року N1764 «Про затвердження примірної структури бізнес-плану інноваційного проекту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1764729-13#Text>
18. Право. Україна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html.
19. Сервер Верховной Рады Украины. – Режим доступу : www.rada.gov.ua/